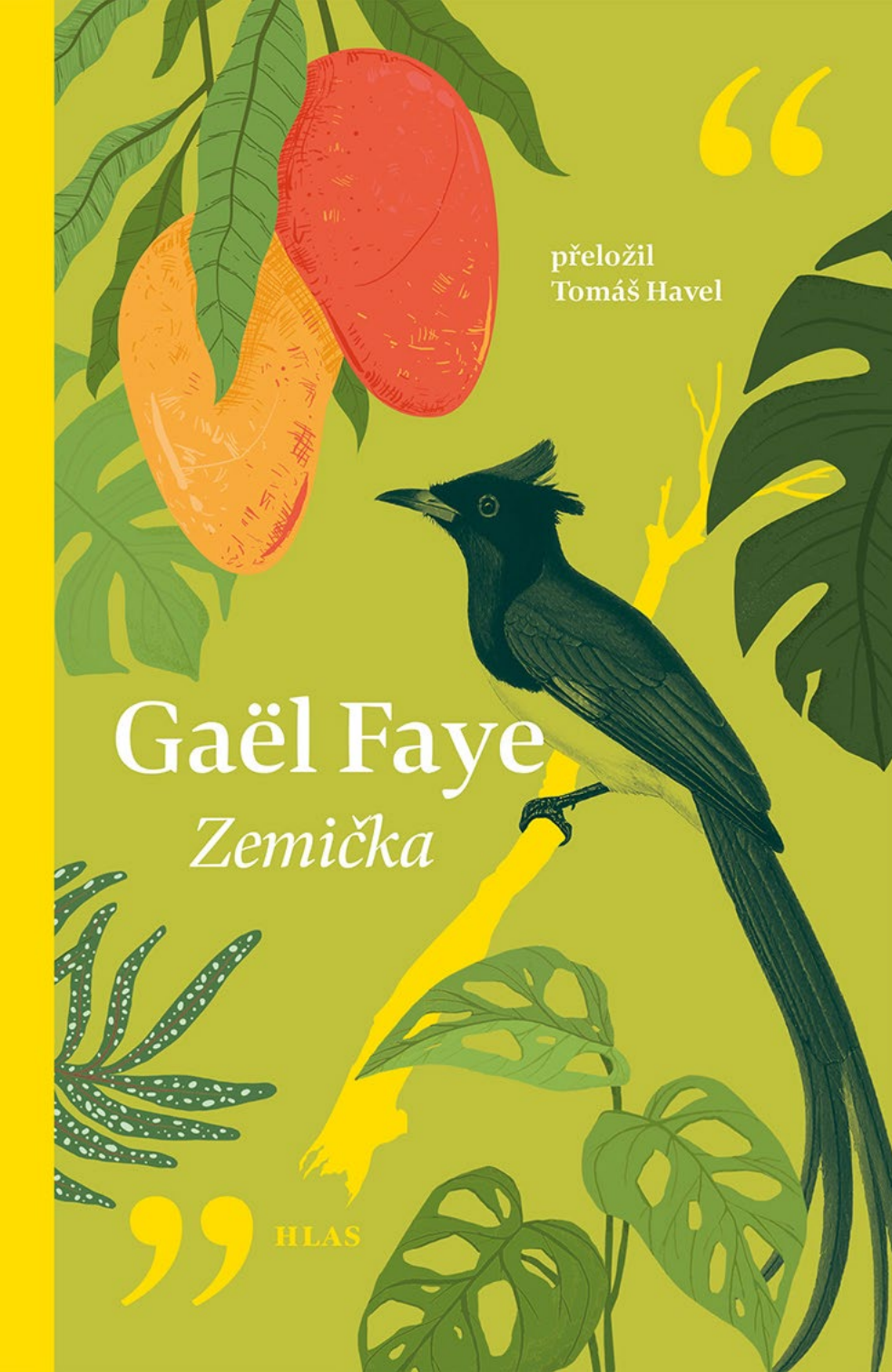

přeložil
Tomáš Havel

Gaël Faye
Zemíčka

”

HLAS

Zemička

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Gaël Faye
Zemička – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

EDICE HLAS • SVAZEK 6

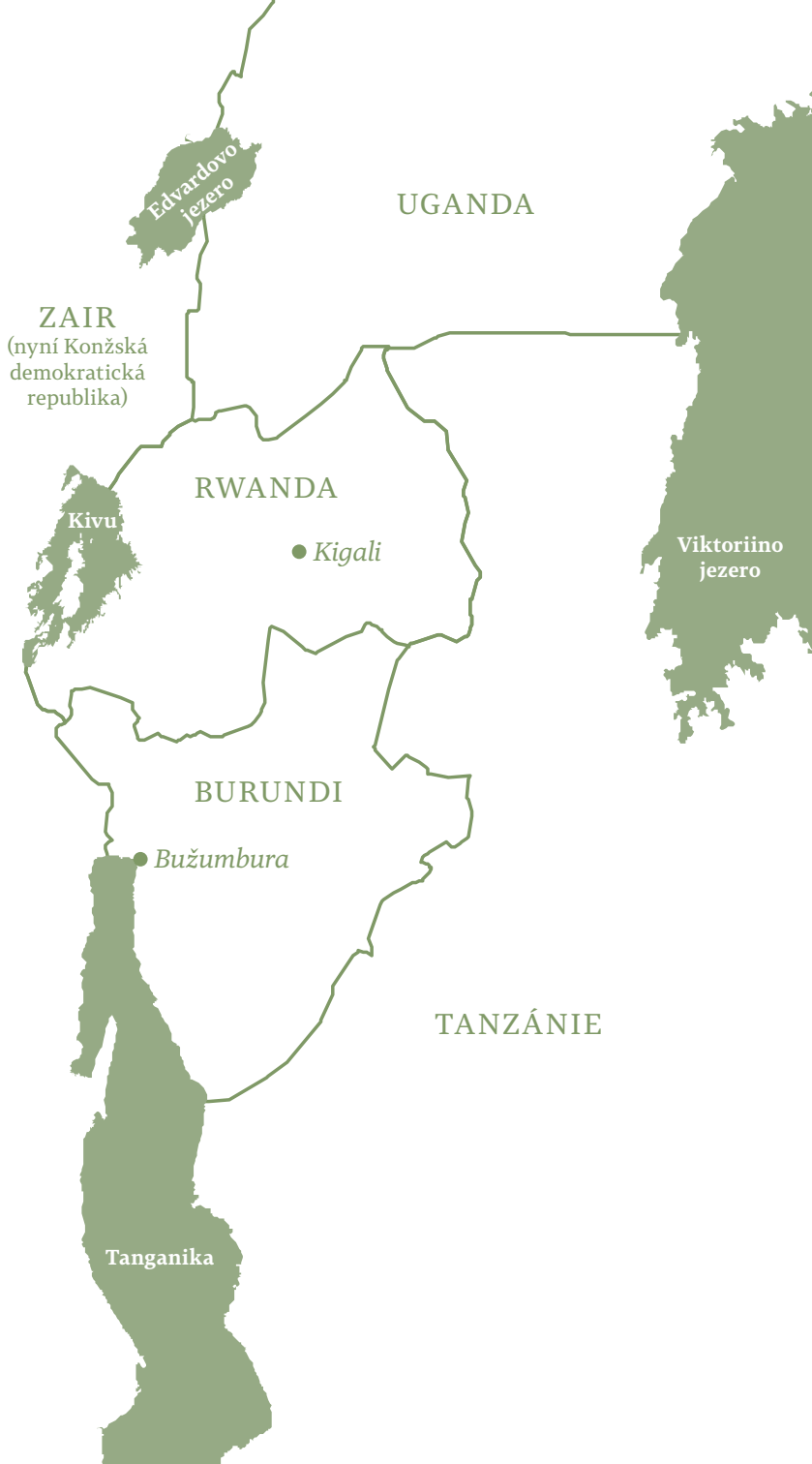
Vyšehrad

Gaël Faye

Zemíčka

přeložil Tomáš Havel

Edvardovo
jezero

UGANDA

ZAIR
(nyní Konžská
demokratická
republika)

Kivu

RWANDA

● Kigali

Viktoriino
jezero

BURUNDI

● Bužumbura

TANZÁNIE

Tanganika

Cet ouvrage a bénéficié du soutien du Programme d'aide à la publication de l'Institut français.

Tato kniha vychází za přispění Programu na podporu publikační činnosti Francouzského institutu.

Pro Jacqueline

Prolog

Nevím přesně, jak to celé začalo.

Přitom nám tatínek jednou v pick-upu všechno vysvětlil.

„V Burundi je to jako ve Rwandě. Žijou tady tři různé skupiny obyvatel, říká se tomu etnika. Nejvíce je Hutuů – jsou malí a mají široký nosy.“

„Jako Donatien?“ zeptal jsem se.

„Ne, ten je Zaiřan, to je něco jiného. Třeba jako náš kuchař Prothé. Potom tu žijou Twaové, ty patří k pygmejům. Ale ty můžeme nechat stranou, je jich jenom pár a dá se říct, že nejsou důležitý. No a pak tu jsou Tutsiové, jako maminka. Je jich mnohem méně než Hutuů, jsou vysoký, hubený, mají tenký nosy a nikdo neví, co se jim honí v hlavě. Ty, Gabrieli,“ ukázal na mě prstem, „ty jsi nefalšovaný Tutsi, s tebou člověk nikdy neví, co si myslíš.“

V té chvíli jsem sám nevěděl, co si myslím. Co si taky člověk o tom všem může myslet? Proto jsem se zeptal:

„Tutsiové s Hutuy spolu válčí proto, že nežijou na stejném území?“

„Ne, to ne, žijou v jedné zemi.“

„No tak... že mluví jinou řečí?“

„Taky ne, mluví stejnou řečí.“

„Takže nemají stejného boha?“

„Mají stejného boha.“

„Tak... proč spolu válčí?“

„Protože nemají stejný nosy.“

U toho jsme skončili. Bylo to každopádně zvláštní. Dokonce si myslím, že ani tatínek tomu moc nerozuměl. Od té doby jsem si všímal lidí na ulici, toho, jak jsou vysocí a jaký mají nos. Na nákupech v centru města jsme s mladší sestrou Anou tajně hádali, kdo je Hutu a kdo Tutsi. Šuškali jsme si:

„Ten v těch bílejch kalhotách, to je Hutu, je malej a má tlustej nos.“

„Jasně. A tamhle, ten v tom klobouku, ten je ohromnej, úplně hubenej a má tenkej nos, to je Tutsi.“

„A tady ten, v tý pruhovaný košili, to je Hutu.“

„Ale ne přece, vždyť je velkej a hubenej.“

„To sice jo, ale má širokej nos!“

Od té chvíle nám všechno kolem etnik přišlo pochybné. Tatínek o tom navíc už nechtěl mluvit. Tvrdil, že politika není pro děti. Jenže my si nemohli pomoci. Ta podivná atmosféra totiž den ode dne houstla. Dokonce i děti ve škole se každou chvíli začaly hádat a křičet na sebe, že jsou Hutuové nebo Tutsiové. Při promítání *Cyrana z Bergeracu* dokonce jeden spolužák řekl: „Dívejte, podle nosu jasnej Tutsi!“ Ovzduší se změnilo. A bylo to cítit... bez ohledu na to, jaký jste měli nos.

Ten návrat mi nedá pokoj. Neuplyne den, aby se mi nepřipomněla rodná země. Stačí nevinný zvuk, závan vůně, odpolední světlo, gesto, někdy i ticho a vybaví se mi vzpomínky na dětství. „Nic tam nenajdeš, jen duchy a hromady trosek,“ opakuje mi neustále Ana. Do smrti už o té „prokleté zemi“ nechce slyšet. Dám na ni. Věřím jí. Odjakživa byla jasnozřivější než já. Snažím se ten nápad vyhnat z hlavy. Jednou provždy se rozhoduju, že se tam nevrátím. Můj život je tady. Ve Francii.

Doma nejsem nikde. Být někde doma znamená fyzicky splynout s charakterem místa, zapadnout do členitého okolí. Nic takového se mi tu neděje. Jen tudy procházím. Bydlím tu. Přespávám. Squatuju. Sídliště mám za pouhou noclehárnu. Můj byt je cítit čerstvou malbou a novým linoleem. Na schodech se srdečně vyhýbám se sousedy, které neznám.

Žiju a pracuju na pařížském předměstí. Saint-Quentin-en-Yvelines. Linka C příměstských vlaků. Nové město pro život bez minulosti. Trvalo mi celé roky, než jsem se – jak se dnes říká – integroval. Než jsem získal byt a trvalé zaměstnání, našel si záliby a přátele.

Rád se seznamuju na internetu. Vztahy na jeden večer nebo na pár týdnů. Dívky, které se mnou chodí, jsou každá jiná, jedna krásnější než druhá. Opájím se jejich hlasem, když o sobě mluví, vůní jejich vlasů, potom se plně odevzdávám do bavlnky jejich paží, nohou a těl. Ani jedna mi nezapomene

položit trýznivou otázku, mimochodem pokaždé hned na prvním rande. „Odkud pocházíš?“ Obyčejná otázka. Očekávatelná. Skoro nezbytná k tomu, aby se ve vztahu mohlo pokročit dál. Od mé karamelové pleti se často vyžaduje, aby předložila průkaz původu. „Jsem lidská bytost.“ Ta odpověď je popuzuje. Přitom je nechci rozčilovat. Ani vypadat jako přechytralý hnidopich. Už když jsem byl velký jako tři manga na sobě, rozhodl jsem se sám sebe nikdy nedefinovat.

Večer pokračuje. Všechno běží jako na drátkách. Ony mluví. Líbí se jim, když je poslouchám. Nasakuju. Nechávám se zaplavit. Nořím se do silného alkoholu a zbavuju se upřímnosti. Stávám se nebezpečným lovcem. Rozesmívám je. Svádím je. Pro vlastní pobavení se vracím k otázce původu. Schválně zůstávám tajemný. Hrajeme si na kočku a myš. S chladným cynismem odpovídám, že tíha mé identity je vyvážená mrtvolami. To už dál nerozvíjejí. O tíhu nestojí, chtějí lehkost. Vrhají na mě roztoužené pohledy. Mám na ně chuť. Někdy se mi odevzdají. Považují mě za originál. Bavím je jen chvíli.

• • •

Ten návrat mi nedá pokoj, pořád ho odkládám, dál a dál. Ze strachu, že znovu objevím zasuté pravdy, noční můry zanechané na prahu rodné země. Dvacet let se do ní vracím – v noci se mi o tom zdá, ve dne o tom sním –, do své čtvrti, do slepé ulice, kde jsem byl šťastný, obklopený rodinou a přáteli. Dětství mě poznamenalo a já nevím, co si s tím počít. Když mi je dobře, říkám si, že z něj čerpám sílu a citlivost. Když jsem na dně prázdné lahve, vidím v něm příčinu, proč se ne a ne přizpůsobit světu.

Můj život je jedno dlouhé těkání. Všechno mě zajímá, nic mě nenadchne. Chybí mi koření posedlosti. Jsem z rodu povalečů, patřím k mdlému průměru. Někdy se štípnu. Pozoruju se ve společnosti, v práci, s kolegy v kanceláři. Jsem to skutečně já, ten chlápek v zrcadle výtahu? Ten kluk u automatu

na kávu, který se nutí do smíchu? Nepoznávám se. Pocházím z takové dálky – pořád se nepřestávám divit, že jsem tady. Kolegové mluví o počasí, o tom, co budou dávat v televizi. Už je neposlouchám. Špatně se mi dýchá. Rozepínám knoflíček u krku. Mám sešněrované tělo. Pozoruju své nakrémované boty, lesknou se, vrhají ke mně rozčarované odrazy. Co se stalo s mýma nohama? Jsou schované. Už jsem je potom nikdy neviděl procházet se na čerstvém vzduchu. Jdu k oknu. Obloha je zatažená. Venku je šedivo, usmoleně mží, v parčíku vklíněném mezi obchodním centrem a železniční tratí neroste jediný mangovník.

• • •

Dnes večer, cestou z práce, se běžím schovat do prvního baru naproti nádraží. Sedám si vedle stolního fotbalku a na oslavu vlastních třiatřicátin si objednávám whisky. Snažím se dovolat Aně na mobil, nebere to. Nenechám se odradit, vytáčím její číslo znovu a znovu. Nakonec si vzpomenu, že je na služební cestě v Londýně. Chci jí něco říct, povědět jí o ranním telefonátu. Je to určitě znamení osudu. Musím se tam vrátit. I kdyby jen pro klid duše. Jednou provždy vyřídit tu záležitost, která mi nedává spát. Navždy za sebou zavřít dveře. Objednávám další whisky. Zvuk televize nad barovým pultem mě na chvílku vytrhne z přemítání. Zpravodajská stanice vysílá nepřetržitý sled záběrů lidských bytostí na útěku před válkou. Dívám se, jak nouzová plavidla přistávají u evropských břehů. Vystupují z nich promrzlé, hladové, dehydrované děti. Hrají o život na hřišti světa, který zešílel. Sleduju je z pohodlí prezidentské lóže se sklenicí whisky v ruce. Diváci si myslí, že utekly z pekla a našly Eldorádo. Blbost! Nikdo se nezmní o zemi zasuté v jejich nitru. Poezie není informace. Přitom poezie je to jediné, co lidská bytost ze svého mihnutí na zemi nezapomene. Odvracím pohled, záběry vypovídají o realitě, ale neříkají pravdu. Tu možná jednou napíšou ty děti. Jsem

sklícený jako prázdné dálniční odpočívadlo v zimě. O narozeninách na mě pokaždé padne smutek těžký jako tropický liják, při vzpomínkách na tatínka, na maminku a kamarády, na oslavu věčnosti kolem vykuchaného krokodýla vzadu na zahradě...

1

Nikdy se nedozvím skutečný důvod, proč se naši rozešli. Nějaké hluboké neporozumění však mezi nimi muselo být hned od začátku. Nějaká výrobní vada na jejich setkání, poznámka pod čarou, které si nikdo nevšiml, nebo si nechtěl všimnout. V čase před tím vším byli moji rodiče mladí a krásní. Srdce jim překypovala nadějí jako slunce nezávislostí. Měli jste je vidět! Když se brali, tatínek byl celý pryč z toho, že mamince navléká snubní prstýnek. Byl krásný, o tom není pochyb, měl výrazné zelené oči, světle kaštanové vlasy protkané plavými prameny a postavu jako Viking. Jenže mamince nesahal ani po kotníky. A maminčiny kotníky, to bylo něco! Počínaly se jimi dlouhé, štíhlé nohy, z nichž ženské viděly rudě a chlapi slastně přivírali víčka. Tatínek byl obyčejný Francouz z Jury a do Afriky ho náhodou zavála civilní služba. Pocházel z vísky zapadlé v horách, jež jako by z oka vypadly krajině v Burundi, s tím rozdílem, že u něj doma neměli holky jako maminka, holky s ladnou siluetou rákosu, krásky ztepilé jako mrakodrapy, s kůží z ebenu a očima takovými, že větší mají jenom krávy watusi. Měli jste to slyšet! Když se brali, z rozladěných kytar se nesla bezstarostná rumba a štěstí si pod oblohou prošívanou hvězdami pohvizdovalo melodie v rytmu čači. Nebylo co řešit! Nebylo nač čekat! Milovat se. Žít. Smát se. Existovat. Jít pořád dál a dál, nezastavovat, až na samý konec tanečního parketu a pak ještě kousek dál.